

3. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697- VII // Голос України. - 2014. - № 206 (5956). - 25 жовт. - С. 1-21.
4. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 18 черв. 1999 р. № 10 // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / уряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. - К.: ПАЛІВОДА А.В., 2011. - С. 136-141.
5. Петришин О.В. Верховенство права в системі дії права // Проблеми законності: Респ. Міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. - Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. - Вип. 100. - С. 18-30.
6. Про відновлення дії окремих положень Конституції України: Закон України від 21 лютого 2014 року № 742-VII // Офіційний вісник України. - 2014. - № 19. - Ст. 583.

Кримінально-правові засади безпеки: порівняльно-правове дослідження

Єрмошенко І.А., студент юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

У національній кримінально-правовій літературі, в якості альтернативи поняттю «кримінально-правові заходи безпеки», що більш вживане в іноземних правових джерелах, використовується інше, більш вживане - «заходи кримінально-правового впливу (характеру)». Кримінально-правовий вплив є більш широкою категорією. В узагальненому вигляді кримінально-правовий вплив містить як заходи кримінально-правового характеру, правову культуру, правосвідомість, так і судову практику з конкретних кримінальних справ. При вузькому розумінні заходи кримінально-правового впливу, таким чином, фактично збігаються із заходами кримінально-правового характеру.

Під заходами кримінально-правового характеру (кримінально-правовими заходами безпеки) слід розуміти засоби впливу (прийоми, спеціальні дії), які передбачені законом про кримінальну відповідальність за вчинення злочинного чи зовні схожого на нього діяння або суспільно небезпечного діяння, передбаченого Особливою частиною цього закону, та пов'язані з обмеженнями чи позбавленнями найбільш значущих для людини прав і свобод або зі звільненням особи від кримінальної відповідальності та покарання чи навіть взагалі з її непритягненням до такої відповідальності.

На сьогодні є всі підстави стверджувати, що в системі вітчизняного кримінального права спостерігається наявність самостійного інституту заходів кримінально-правового характеру, який постає у вигляді так званого диференційованого кримінально-правового інституту. Змістом заходів кримінально-правового характеру є певний обсяг державного примусу, пом'якшення та заохочення.

Усі заходи кримінально-правового характеру можна поділити на каральні та некаральні заходи. До каральних заходів кримінально-правового характеру відносяться 1) види кримінальних покарань (ст. 51 КК України); 2) види покарань, які реалізуються через його пом'якшення або заміну (ч. 3 ст. 74, ч. 1 ст. 58, ч. 1 ст. 62, ст. 82 КК України тощо). Некаральні заходи кримінально-правового характеру включають у себе: 1) некаральні заходи кримінально-правового характеру, через які реалізується кримінальна відповідальність, та 2) некаральні заходи, які реалізуються поза межами кримінальної відповідальності.

Під застосуванням заходів кримінально-правового характеру слід розуміти діяльність уповноваженого органу (суду, слідчого або прокурора) щодо прийняття та закріплення у відповідному процесуальному документі остаточного рішення про призначення, заміну або пом'якшення, продовження, припинення або визначення регламентованих законом юридичних наслідків вчиненого злочинного чи зовні схожого на нього діяння або суспільно небезпечного діяння, передбаченого Особливою частиною КК України. Метою

застосування заходів кримінально-правового характеру є сприяння у забезпеченні державного реагування на злочинні прояви, шляхом правильного призначення покарання або інших некаральних заходів кримінально-правового характеру, як пов'язаних із реалізацією кримінальної відповідальності, так і тих некаральних заходів, які реалізуються поза межами такої відповідальності. Процес застосування заходів кримінально-правового пов'язаний із такими основними стадіями: а) встановлення фактичних обставин справи; б) вибір і аналіз норми права; в) рішення справи у вузькому сенсі. Згідно з чинним кримінальним процесуальним законодавством України уповноваженими суб'єктами застосування заходів кримінально-правового характеру є суд, а також слідчий (з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4 частини першої статті 283 КПК України), або прокурор (з підстав, передбачених частиною першою цієї статті).

У сучасних іноземних державах питання системи елементів кримінально-правового впливу на злочинність розв'язується в рамках комплексної системи заходів такого впливу: заходи кримінального покарання, заходи безпеки, інші заходи кримінально-правового впливу, компенсаційні заходи та заходи відновлення.

У країнах англо-американської системи права наявна «розмитість» правил призначення кримінально-правових заходів безпеки, що зумовлено відсутністю чітко формалізованих санкцій та суб'єктивним тлумаченням судом «небезпечного стану особи». Втім, заходи безпеки визнаються ефективним засобом захисту суспільства від небезпечних посягань і певних негативних ситуацій. Вони застосовуються поряд із покаранням, так і замість нього, навіть за відсутності вини особи. Переважно такими заходами є: продовжене (або превентивне) тюремне ув'язнення звичних, наполегливих, професійних злочинців; примусова ізоляція і лікування злочинців-наркоманів або алкоголіків; позбавлення певних прав; електронний моніторинг; заборона протиправної поведінки.

У країнах Західної Європи віднесення певних обмежувальних заходів до кримінального покарання або до заходів безпеки окремими державами сприймається по-різному, але сутність та підстави їх призначення здебільшого визнаються однаково всіма країнами. Підставами застосування заходів безпеки визнаються: «суспільно небезпечний стан» особи, що виявляється у вчиненні нею суспільно небезпечного діяння та схильністю до його вчинення, злочинною діяльністю, а їх основною метою - захист суспільства від антисоціальної активності таких осіб, криміногенність ситуації. До заходів кримінально-правового впливу належать, зокрема: превентивний нагляд, охоронний нагляд і профілактичне спостереження; компенсація потерпілому; оприлюднення вироку; заборона користуватися певними правами або обмеження певних прав, пониження у військовому званні; вислання іноземців, встановлення правової характеристики небезпечного стану особи.

У східноєвропейських країнах останніми роками спостерігається розширення системи елементів кримінально-правового впливу на злочинне діяння, у тому числі і за рахунок застосування заходів безпеки. Ряд країн - республіки Молдова, Російська Федерація, Литовська Республіка - формально не визнаючи відповідні заходи як заходи безпеки, передбачають останні як «інші кримінально-правові заходи», або наслідки злочинного діяння. В цілому колишні союзні республіки провели широкі правові реформи у галузі кримінального права. І сьогодні республіки Молдова, Білорусія, Російська Федерація, Литовська та Латвійська республіки передбачають розгалужену

систему кримінально-правових наслідків, серед яких виділяють і заходи безпеки, здебільшого запозичені з кримінальних кодексів європейських країн.

Щодо проблем правового регулювання профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні

Кальченко Л.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права, інспектор відділу зв'язків з громадськістю НАВС

Процес інтеграції України до Євросоюзу висуває перед державною владою ряд умов, серед яких зниження аварійності на вулицях та дорогах країни, а також удосконалення, приведення вітчизняної нормативно-правової бази у відповідність із міжнародними нормами та стандартами у цій сфері. На жаль, сьогодні зростає кількість дорожньо-транспортних пригод та важкість їх наслідків залишаються надзвичайно значною і актуальною проблемою для розробки вказаних питань вітчизняними вченими та практиками.

Недостатність уваги до цієї проблеми також зумовлює необхідність постійного інтенсивного дослідження існуючих профілактичних заходів щодо запобігання дорожньо-транспортного травматизму, їх удосконалення та пошуку новітніх ефективних методів та способів попередження травматизму вищезазначеної категорії.

Слід зазначити, що у розумінні визначення поняття «профілактика дорожньо-транспортного травматизму», як серед науковців-кримінологів, так і серед фахівців у галузі адміністративного права немає єдиного підходу. Якщо, наразі, «профілактика» визначається, як система заходів економічного, соціального, культурного, виховного та правового характеру, спрямованих на нейтралізацію або зниження рівня певних негативних явищ, то вказане явище вимагає подальшого наукового обґрунтування в більш широкому сенсі цього поняття. На нашу думку, у сфері дорожнього руху це буде система заходів, спрямованих на зниження рівня аварійності на автомобільних дорогах і вулицях, мінімізацію шкідливих наслідків дорожньо-транспортних пригод, підвищення гарантій безпеки дорожнього руху. Водночас, дослідники проблеми дорожньо-транспортного травматизму переважно приділяли увагу розгляду та вдосконаленню заходів виховного й організаційно-технічного характеру. Не применшуючи значення виховних, організаційних, технічних, культурних, економічних і соціальних напрямів профілактики дорожньо-транспортного травматизму, доцільно зазначити, що для підвищення ефективності та стабілізації цієї діяльності необхідно, щоб усі ці заходи здійснювалися в межах правової регламентації. А отже, враховуючи стан аварійності та негативні тенденції в її розвитку, зростання дорожньо-транспортних пригод за участю пішоходів, питання профілактики дорожньо-транспортного травматизму вимагають постійного правового регулювання з боку держави. Отже, якісне правове регулювання будь-яких правовідносин у суспільстві повинно характеризуватися розмаїттям, масштабністю, комплексністю, тісним взаємозв'язком із станом суспільства та процесами, що відбуваються в ньому. У зв'язку із цим, недосконалість правового врегулювання питань, що розглядаються, а також питань забезпечення дорожнього руху (у правовому полі) є одним з основних об'єктивних факторів, які детермінують дорожньо-транспортний травматизм.

Не повинні бути винятком і правовідносини у вказаній сфері, адже, безперечним є той факт, що правове регулювання запобігання аварійності на